

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

**IZVJEŠĆE O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2024. GODINU**

SARAJEVO, SIJEČANJ 2025.

Sadržaj

Poglavlje I. Uvodne napomene.....	3
Poglavlje II. Aktivnosti Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.....	5
Odjeljak A. Postupanje po pritužbama.....	5
1. Prijem kandidata u vojnu službu u početnom čin dočasnika po preporuci zapovjednika.....	6
2. Vođenje stegovnih postupaka.....	6
3. Naknade koje nemaju karakter plaće.....	7
4. Položaj i status žena u Oružanim snagama BiH.....	10
5. Pojedinčani specifični slučajevi.....	11
Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći.....	13
Poglavlje II. Ostale aktivnosti koje je parlamentarni vojni povjernik BiH realizirao u 2024. godini.....	14

POGLAVLJE I.

UVODNE NAPOMENE

U skladu s člankom 5. stavak (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2024. godinu.

Shodno članku 1. stavku (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, pozicija vojnog povjerenika uspostavljena je u cilju jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, kako je to zajamčeno Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Ured vojnog povjerenika neovisno je tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po uputi Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH. Upute se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra unutar djelovanja Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sâm zatražiti da Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH izda uputu za istraživanje specifičnih pitanja; b) poduzimanje aktivnosti na osnovi vlastite procjene kada u obavljanju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili razmatranjem pritužbi vojnih osoba i kadeta te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na povredu ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta.

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine:

1. Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09),
2. Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16),
3. Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stava izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, broj: 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.), da su „pripadnici oružanih snaga građani u odori koji moraju uživati ista temeljna prava, uključujući ona iz Europske konvencije o ljudskim pravima i revidirane Europske socijalne povelje, te jednaku zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je, djelujući na temelju pritužbi djelatnih vojnih osoba i posjeta zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao utjecati na Ministarstvo obrane BiH i nadležne u sustavu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih povreda ljudskih prava.

Rad vojnog povjerenika temelji se, osim na postupanju po pritužbama i posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, i na pružanju pravne pomoći djelatnim vojnim osobama.

Vojni povjerenik posebnu pozornost pruža primjeni instituta posredovanja, sukladno zakonskim ovlastima, te je u segmentu pružanja pravne pomoći djelatnim vojnim osobama utjecao na otklanjanje uočenih povreda njihovih prava bez provođenja istražnog postupka.

Shodno ustaljenoj praksi, vojni povjerenik kontinuirano radi na unaprjeđenju transparentnosti mnogih procesa u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH. Što su procesi transparentniji i rezultati rada onih koji odlučuju vidljiviji, time se više jača povjerenje u

profesionalizam Oružanih snaga BiH i smanjuje prostor za nezadovoljstvo i žalbe. U svome radu vojni povjerenik uvijek ističe da načela jednakih mogućnosti, zakonitosti i transparentnosti moraju biti imperativ u procesu vođenja karijere djelatnih vojnih osoba.

Tijekom izvještajnog razdoblja Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH imao je profesionalnu suradnju s Ministarstvom obrane BiH, Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički stožer OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH (u daljnjem tekstu: Generalni inspektorat). Također, treba spomenuti i dobru suradnju s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a u cilju unaprjeđenja kvalitete zaštite ljudskih prava i sloboda.¹

Na kraju, vojni povjerenik sa zadovoljstvom ističe iznimnu suradnju sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH.

¹ Suradnja se realizira na temelju Smjernica o osnovama suradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH, broj: 01, 02-34-6-1429/09 od 24. 12. 2009.

POGLAVLJE II.

AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Odjeljak A. Postupanje po pritužbama

U kontekstu provođenja parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja u području zaštite ljudskih prava i sloboda u vezi s vojnim osobama i kadetima u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, svaka djelatna vojna osoba ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom i podnijeti pritužbu. U izvještajnom razdoblju najveći broj postupaka i istraga otvoren je na temelju pritužbi djelatnih vojnih osoba (u daljnjem tekstu: DVO). Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik ovlašten je postupati po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na povredu ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je u 2024. godini zaprimio 30 pritužbi² i 31 zahtjev za pružanje pravne pomoći, pri čemu je provedeno 45 postupaka i istraga o osnovanosti prijava djelatnih vojnih osoba, dok su ostali zahtjevi riješeni posredovanjem između podnositelja zahtjeva i odgovornih osoba u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.

Najznačajnija područja koja je su bila predmetom rada Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u izvještajnom razdoblju su:

1. prijem kandidata u vojnu službu u početnom činu dočasnika po preporuci zapovjednika
2. vođenje stegovnih postupaka
3. naknade koje nemaju karakter plaće
4. položaj i status žena u Oružanim snagama BiH
5. pojedinačni specifični slučajevi.

U nastavku dajemo pregled pojedinačnih slučajeva za svako navedeno područje, a koji svojim sadržajem najbolje objašnjavaju predmetnu problematiku te značajem upućuju na sistavne probleme koji obuhvaćaju sve djelatne vojne osobe.

² I u 2024. godini zaprimljen je manji broj pritužbi djelatnih vojnih osoba iz dva razloga:

1. zbog obustave sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga BiH u Mirovnoj misiji u Islamskoj Republici Afganistan,
2. zbog preventivnog djelovanja u postupku praćenja realizacije natječajnih procedura za prijem u Oružane snage BiH te kroz djelovanje na pružanju pravne pomoći u cilju uklanjanja nedostataka čim ih se uoči.

² U ovom izvještajnom razdoblju pritužbe i zahtjevi za pravnu pomoć bili su više usmjereni na sustavna rješenja, a obuhvaćali su određene grupacije DVO-a ili ih je podnijelo više osoba, ali su objedinjavani u jedinstveni postupak.

1. Prijem kandidata u vojnu službu u početnom činu dočasnika po preporuci zapovjednika

Ministarstvo obrane BiH je i u 2024. godini provodilo procedure prijma djelatnih vojnih osoba u početni čin dočasnika po preporuci zapovjednika, kako bi se najboljim djelatnim vojnim osobama u kategoriji vojnika pružila prilika da promijene kategoriju u dočasnika.

Tako je u predmetima broj: UP1/05/3-37-3-43/24 i broj: UP1/05/3-37-3-42/24 vojni povjerenik provodio istrage u vezi s nepravilnostima prilikom odabira kandidata za prijem u kategoriju dočasnika na prijedlog zapovjednika. Pritužbe su se odnosile na pitanja dosljedne primjene Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24).

Na temelju prikupljenih dokaza i utvrđenih činjenica, vojni povjerenik zatražio je od Zajedničkog stožera OSBiH očitovanje zbog čega nisu ispoštovane preporuke i koje se aktivnosti planiraju poduzeti kako bi se nepravilnosti ispravile, s obzirom na to da je u Izvješću Generalnog inspektorata MOBiH broj: IGAR 05-03-32-1-178-11/24 utvrđeno da je prijava osnovana i da Zajednički stožer OSBiH nije realizirao izdane preporuke ministra obrane BiH. Također je zatraženo i očitovanje o tome hoće li biti standardiziran postupak predlaganja i izbora kandidata za prijem po preporuci zapovjednika.

U svojim odgovorima Zajednički stožer OSBiH je, uz ostalo, istaknuo sljedeće:

- odmah po saznanju Zajednički stožer OSBiH poduzeo je sve mjere, radnje i postupke u cilju dosljedne primjene Pravilnika o prijemu u vojnu službu;
- Zajednički stožer OSBiH izdao je naredbu o poduzimanju konkretnih mjera i postupaka;
- Zajednički stožer OSBiH će u idućem razdoblju obavljati i dodatne kontrole, kako glavnih podčinjenih zapovjedništava tako i nižih razina zapovjedanja i kontrole K2;
- u tijeku je izrada novog Pravilnika o prijemu u vojnu službu, u kojem će se primijeniti sve naučene lekcije, prednosti i ukloniti nedostaci zabilježeni u primjeni važećeg Pravilnika.

Vojni povjerenik aktivno će pratiti realiziranje mjera koje je Zajednički stožer OSBiH definirao za vrijeme provođenja natječajnih procedura za prijem kandidata po preporuci zapovjednika.

Na kraju, vojni povjerenik ponovno ističe potrebu izmjene zakonskih i podzakonskih propisa kojima bi se propisalo da se osobama koje su jednom primljene u djelatnu vojnu službu Oružanih snaga BiH promjenom kategorije vojnik – dočasnik – časnik ne prekida ugovorni i radni odnos za vrijeme trajanja temeljne obuke.

2. Vođenje stegovnih postupaka

Kada su u pitanju pritužbe koje se odnose na vođenje stegovnog postupka, vojni povjerenik ne upušta se u osnovanost predmeta jer je sudionicima stegovnog postupaka dan širok spektar pravne zaštite te u tom kontekstu vojni povjerenik izričito prati poštivanje propisanih procedura.

Razmatrajući pritužbe grupirane u ovo područje, vojni povjerenik je, postupajući po pritužbi broj UP1/05/3-37-3-46/24, analizirao primjenu normi Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24) i Pravilnika o vojnoj stezi i stegovnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 62/21) u slučaju stegovne greške i stegovnog prijestupa kandidata na obuci u Oružanim snagama BiH. Predmet postupka bilo je rješenje Povjerenstva za izbor vojnika u Oružanim snagama BiH kojim je kandidatu prekinuta temeljna vojna obuka i imenovani je isključen iz daljnjeg prijma u vojnu službu.

U vezi s tim, vojni povjerenik zatražio je očitovanje od Ministarstva obrane BiH, uz konstataciju da dva propisa na snazi u Ministarstvu obrane BiH na različite načine, u proceduralnom smislu, tretiraju isto ili slično pitanje.

Rješenje Povjerenstva za izbor vojnika u Oružanim snagama BiH doneseno je u skladu s Pravilnikom o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24), s tim što u preambuli samog rješenja nije pravilno naveden propis na koji se poziva. Također, svjesni smo da su prava i obveze kandidata na obuci propisani Ugovorom o temeljnoj vojničkoj obuci.

Međutim, kada se s druge strane analiziraju odredbe Pravilnika o vojnoj stezi ("Službeni glasnik BiH", broj 62/21), dolazi se do toga kako se odredbe Pravilnika podjednako odnose na poštivanje vojne stege kandidata na obuci, što za sobom povlači i obvezu primjene Pravilnika i njime propisanih procedura u slučaju kršenja vojne stege.

Činjenica je da se Pravilnik o vojnoj stezi i stegovnom postupku podjednako odnosi i na kandidate na obuci, a iznimke su navedene samo pri izricanju stegovnih mjera, ali ne i pri samoj primjeni Pravilnika.

Vojni povjerenik smatra da sve to dovodi do pravne nesigurnosti te je evidentno da su na snazi dva pravilnika u kojima se isto pitanje i sankcija tretira različitim postupcima, a što u konačnici može imati ozbiljne posljedice po Ministarstvo obrane BiH u slučaju sudskih postupaka.

Polazeći od normi Pravilnika o vojnoj stezi i stegovnom postupku prema kojima se "svatko smatra nevinim za povredu vojne stege dok se konačnom naredbom nadređenog ili odlukom vojnostegovnog vijeća ne utvrdi njegova krivnja" i da "sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja stegovne greške ili stegovnog prijestupa ili o kojima ovisi primjena neke odredbe Zakona o službi i ovog pravilnika, nadređeni ili vojnostegovno vijeće rješenjem ili odlukom rješava na način koji je povoljniji za osobu protiv koje se vodi postupak", vojni povjerenik traži preispitivanje norme obaju pravilnika na koje se odnosi ovaj akt.

Ministarstvo obrane BiH u svojem je odgovoru, uz ostalo, istaknulo da je u tijeku izrada novog Pravilnika o prijemu u vojnu službu te će radna skupina razmatrati i ovo pitanje u cilju pronalaženja optimalnih rješenja.

Među pitanjima u pogledu vođenja stegovnog postupka izdvajaju se i pritužbe u vezi s neprimjerenim objavama na društvenim mrežama, ali je većina tih pritužbi bila nesnovana.

3. Naknade koje nemaju karakter plaće

Vojnom povjereniku obraćale su se djelatne vojne osobe koje su iz kategorije vojnika primljene u početni čin dočasnika te su izgubile pravo na naknadu za odvojeni život, jer se njihov status tretira kao da su prvi puta primljeni u Oružan snage BiH. S druge strane, pravo na naknadu za odvojeni život nije povezano s pravom za naknadu za smještaj, već je uvjetovano *postupkom premještaja po potrebi službe*.

U vezi s ovim sustavnim problemom, vojni povjerenik utvrdio je sljedeće:

1. Zakonom o službi u OSBiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12 i 41/16) definirano je da su djelatne vojne osobe vojnici, dočasnici, časnici i generali, a člankom 14. tog zakona utvrđeno je da se vojnik prima u čin vojnika, dočasnik u početnom činu dočasnika i časnik u početnom činu časnika.
2. Osim navedenim zakonom, sve procedure prijma u djelatnu vojnu službu u OSBiH uređene su Pravilnikom o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24) u kojem je, uz ostalo, u članku 11. stavku (1) navedeno sljedeće: "prijem osobe u vojnu

službu u OSBiH provodi se na temelju natječaja ili oglasa, u početnom činu vojnika, dočasnika i časnika".

3. Prijem u svakoj od kategorija – vojnici, časnici, dočasnici – tumači se kao početak službe te je u svim propisima naznačeno da se primaju u početnom činu, a kao posljedica toga je i prekid službe u OSBiH po donošenju odluke o upućivanju kandidata na temeljnu dočasničku/časničku obuku.
4. Ostvarivanje prava svih zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine, što se odnosi i na djelatne vojne osobe, uređeno je Odlukom Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih u institucijama BiH na troškove smještaja, naknadu za odvojeni život i naknadu za privremeno raspoređivanje ("Službeni glasnik BiH", br. 42/12, 78/12, 51/13, 68/18, 79/22 i 24/23).
5. Člankom 4. navedene odluke utvrđeno je sljedeće:
"(1) Djelatna vojna osoba koja je **premještena po potrebi službe** ima pravo na mjesečnu naknadu za odvojeni život u iznosu od 300,00 KM od dana stupanja na dužnost, pod uvjetom da joj je prebivalište udaljeno više od 80 km od mjesta službe u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH u koju je raspoređena.
(2) Djelatna vojna osoba koja je **premještena na vlastiti zahtjev, nema pravo na naknadu za odvojeni život.**"
Na isti način je pitanje nakande za odvojeni život propisano i za policijske službenike te službenike Uprave za neizravno oporezivanje BiH i vezano je za raspoređivanje zbog potrebe službe, uz izričito navođenje da to pravo na naknadu ne pripada "policijskom službeniku/zaposlenom u UNOBiH koji je prvi puta raspoređen na posao".
6. Iz svega navedenog evidentno je da je naknada za odvojeni život u izravnoj vezi s rasporedom i premještajem zbog potrebe službe te se ne odnosi na prvo postavljenje i zaposlenje. U konkretnom slučaju, svaki prijem u početni čin dočasnika/časnika tretira se kao prvo postavljenje te je pitanje ostvarivanja prava na naknadu za odvojeni život uvjetovano premještajem, kako je to određeno navedenom odlukom.

Na probleme koje uzrokuje činjenica da se vojnicima i dočasnici Oružanih snaga BiH prekida služba prilikom prijma u kategorije dočasnika i časnika, parlamentarni vojni povjerenik BiH ukazuje već dulje vrijeme, pri čemu je ovaj problem ocjenjen kao sustavan. U Izvješću o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2023. istaknut je ovaj problem i dana je preporuka da treba pristupiti izmjeni zakonskih i podzakonskih propisa, jer služba u Oružanim snagama BiH počinje od prvog dana prijma u Oružane snage BiH i ne može se tretirati strogo odvojeno po kategorijama prijma – vojnik/dočasnik/časnik.

U vezi s upitima o uvjetima za ostvarivanje prava na troškove smještaja djelatnih vojnih osoba u skladu s Odlukom Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih u institucijama BiH na troškove smještaja, naknadu za odvojeni život i naknadu za privremeno raspoređivanje ("Službeni glasnik BiH", br. 42/12, 78/12, 51/13, 68/18, 79/22 i 24/23) (u daljnjem tekstu: Odluka Vijeća ministara BiH), u situaciji kupovine nekretnine u mjestu službe vojni povjerenik dao je mišljenje kako slijedi:

1. Pravo na naknadu troškova smještaja za djelatne vojne osobe propisano je člankom 3. Odluke Vijeća ministara BiH, u čijem je u stavku (1) istaknuto da "djelatna vojna osoba ima pravo na mjesečnu naknadu troškova smještaja od dana stupanja na dužnost pod uvjetom da joj je mjesto prebivališta udaljeno više od 80 km od mjesta službe u OSBiH i MOBiH u koju je raspoređena (...)", dok je u stavku (2) istoga članka dano pojašnjenje kada se ne može ostvariti pravo na naknadu za troškove smještaja i to "ako je djelatnoj vojnoj osobi osiguran smještaj od strane poslodavca, ona nema pravo na naknadu troškova smještaja. Iz navedene norme razvidno je kako se za ostvarivanje prava na naknadu troškova smještaja moraju kumulativno ispuniti dva uvjeta:
 - a) da je mjesto prebivališta udaljeno više od 80 km od mjesta službe i
 - b) da poslodavac nije osigurao smještaj.

2. Među iznimkama u primjeni i postupku ostvarivanja prava iz Odluke Vijeća ministara BiH, članak 17., nije navedeno posjedovanje nekretnine te se u kontekstu ostvarivanja ovog prava cijene samo uvjeti propisani člankom 3. te odluke.
3. Skrećemo pozornost na odredbu članka 19. Odluke Vijeća ministara BiH u kojoj je na jasan način definirano sljedeće: "osnovanost zahtjeva na naknadu za odvojeni život i naknadu za troškove smještaja utvrđuje se na osnovi podataka iz prijave o mjestu prebivališta prema službenim osobnim podacima". Svaka osoba je osobno odgovorna za istinitost prijavljenih podataka, a postupak provjere stvarnog mjesta prebivališta, u slučaju osnovane sumnje, pokreću prema utvrđenim procedurama ovlašteni organi.
4. Parlamentarni vojni povjerenik BiH ostaje pri svome mišljenju danom u predmetu broj: UP1/05/3-50-17-1-42/16 od 11. 7. 2016., a koje u nastavku prenosimo i u kontekstu ovih upita kako slijedi:

Pravo na prebivalište građana Bosne i Hercegovine propisano je Zakonom o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 32/1, 56/08 i 58/15). U nastavku ćemo citirati pojedine odredbe ovog zakona koje bi mogle biti mjerodavne za predmetno pitanje.

"Članak 1.

(...) Niti jedna odredba ovog zakona ne smije se tumačiti tako da ograničava pravo državljana na slobodan izbor mjesta prebivališta/boravišta.

Članak 2.

Podaci obuhvaćeni ovim zakonom obrađuju se, pohranjuju, koriste i dostavljaju s namjerom zadovoljenja potreba državljana u uživanju njihovih prava i obavljanju dužnosti (...)

Članak 3.

Pod prebivalištem smatra se općina ili distrikt u kojem se državljanin nastani s namjerom da tamo stalno živi.

Članak 4.

Državljeni mogu prijaviti samo jedno prebivalište na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Članak 8.

Prilikom prijave i odjave prebivališta državljeni su dužni dati točne i istinite podatke.

Članak 8c.

Ako nadležni organ u postupku provedenom po službenoj dužnosti ili po zahtjevu stranke koja ima pravni interes utvrdi da je državljanin BiH prijavio prebivalište suprotno odredbama članka 8. stavka (1) ovog zakona, rješenjem će poništiti prebivalište.

Članak 11.

Agencija za identifikacijske isprave, sukladno Zakonu o Agenciji za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka, putem elektroničke obrade podataka vodi i održava središnju evidenciju podataka o prebivlištu i boravištu državljana.

Članak 36.

Nijedna odredba ovog zakona neće biti tumačena na način kojim se daje ili oduzima zakonsko pravo na privatnu ili društvenu imovinu."

Shodno citiranim odredbama Zakona o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine, jasno je da je izbor mjesta prebivališta prepušten slobodnoj volji građana Bosne i Hercegovine te se prebivalište prijavljuje na način i pod uvjetima propisanim ovim zakonom.

Mjesto prebivališta dokazuje se izvatom iz središnje evidencije podataka o prebivalištu i boravištu državljana (CIPS prijava) koji je jedini valjani dokaz na temelju kojeg se ostvaruju prava po osnovi mjesta prebivališta.

*Kupnja nekretnine na teritoriju Bosne i Hercegovine ne znači po automatizmu i promjenu mjesta prebivališta. Sve dok građanin ne pokrene proceduru promjene mjesta prebivališta u skladu s navedenim zakonom, tzv. **CIPS prijava i osobna iskaznica su jedina relevantna dokazna sredstva o mjestu prebivališta**. U prilog tome je i presuda vijeća Apelacijskog odjela Suda BiH u predmetu broj: S1 2 K 010317 13 Kžk – kojom je M. B. oslobođen optužbe da je počinio kazneno djelo prijevара u službi, pri čemu je Sud BiH cijenio da su osobna iskaznica i CIPS-ova prijava mjerodavni za dokazivanje mjesta prebivališta.*

Lažna prijava prebivališta podliježe sankcioniranju prema odredbama Kaznenog zakona BiH, a utvrđuje se prema propisanim procedurama i kako je to navedeno u članku 8c. navedenog zakona.

4. Položaj i status žena u Oružanim snagama BiH

Vojni povjerenik u sklopu svojih redovitih aktivnosti kontinuirano prati provedbu politika rodne ravnopravnosti u Ministarstvu obrane BiH te u tom smislu ističe da su poduzete značajne mjere k unaprijeđenju položaja i statusa žena u Oružanim snagama BiH. Pohvalne su sve mjere koje se poduzimaju u provedbi Akcijskog plana za primjenu UN-ove Rezolucije 1325 "Žene, mir i sigurnost". Kontinuirano se povećava broj primljenih žena u djelatnu vojnu službu te se u tom smislu provode proaktivne kampanje, a uspostavljena je i praksa da među kandidatima kojima se pruža prilika za napredovanje u službi moraju biti zastupljene i žene u skladu s ostvarenim rezultatima i načelima jednakih mogućnosti za sve.

Tako je u djelatnu vojnu službu u 2024. godini po završetku školovanja na vojnim akademijama u inozemstvu od ukupno 30 kandidata primljeno sedam žena. Po završetku temeljne vojničke obuke od ukupno 604 kandidata primljene su 92 žene, po okončanju temeljne dočasničke obuke od 314 kandidata primljene su 23 žene i po okončanju temeljne časničke obuke od 97 kandidata primljeno je 17 žena. Dakle, od ukupnoga broja (1.045) primljenih osoba u djelatnu vojnu službu u Oružanim snagama BiH, 139 je žena, što je izraženo u postotcima 13,3 %.

Pitanje položaja i statusa žena u oružanim snagama kao posebna tema delegirana je na 16. međunarodnoj konferenciji institucija ombudsmana za oružane snage, koja je u organizaciji Centra za upravljanje sektorom sigurnosti (DCAF) iz Ženeve i vojne povjerenice Bundestaga SR Njemačke, održana u Berlinu od 30. rujna do 2. listopada 2024. Vojni povjerenik je, u svojstvu sudionika ove konferencije, sudjelovao u usvajanju posebne Izjave s konferencije, koja, među ostalim, sadrži posebno poglavlje o ženama u oružanim snagama, kako slijedi:

"Podrška i briga za vrijeme raspoređivanja – žene u oružanim snagama"

1. Sudionici su istaknuli važnost proširivanja obveze brige u oružanim snagama na sve pripadnike, bez obzira na spol, godine ili podrijetlo. Međutim, priznali su da se žene posebno suočavaju s jedinstvenim izazovima i da su često podložne diskriminatorskim politikama i praksama. Institucije ombudsmana stoga su jedinstvene u zalaganju za prava i potrebe žena u oružanim snagama, kao i u osiguravanju jednakog pristupa njezi i podršci.
2. Očuvanje dužnosti brige o ženama u oružanim snagama zahtijeva da se institucije ombudsmana bave rodno specifičnim pritužbama i nadgledaju vojnu politiku i praksu kako bi promicale inkluzivnost i osjetljivost na rodne razlike, nastojeći biti rodno odgovornima. Korištenjem svojih mehanizama nadzora, institucije ombudsmana mogu

raditi na otklanjanju nedostataka i njegovanju okružja koje podržava jednake mogućnosti, pravedan tretman i pristup potrebnim resursima za žene na svim razinama službe.

3. Sudionici su istaknuli važnost bavljenja vojnom politikom i diskursima koji oblikuju životna iskustva žena u oružanim snagama. Ključno je oduprijeti se suštinskim narativima koji usko definiraju uloge žena fokusirajući se ne na uklanjanje razlika, već na osnaživanje različitih pojedinaca i prilagodbu politike specifičnom vojnom kontekstu i jedinstvenim izazovima s kojima se žene suočavaju. Ovaj pristup zahtijeva snažno rukovodstvo, rješavanje osjetljivih struktura, efektivno komuniciranje o promjenama politike, mjerenje ishoda, a ne učinka, i institucionaliziranje promjena kako bi se vojska pozicionirala na čelu društvenog napretka. Institucije ombudsmana trebaju rutinski procjenjivati utjecaj tih politika na žene u oružanim snagama, osiguravajući stalne prilagodbe na osnovi svojih nalaza kako bi zadržale proaktivan pristup i podršku.
4. Sudionici su istaknuli potrebu da institucije ombudsmana imaju na snazi mjere koje štite podnositelje pritužbi, posebno najugroženije, od represalija i reperkusija kako bi se održao integritet procesa postupanja po žalbama. To zahtijeva snažne mjere zaštite, strogu povjerljivost i njegovanje kulture koja potiče izvješćivanje bez straha od odmazde.
5. Promicanje različitosti unutar institucija ombudsmana za oružane snage od suštinskog je značaja za bolje razumijevanje i rješavanje izazova s kojima se suočavaju službenice. Raznolikost unutar institucija ombudsmana uvodi niz perspektiva i iskustava, jačajući njihov kapacitet za učinkovito zalaganje za pravedan tretman i podršku za sve pripadnike službi."

Vojni povjerenik ističe kako i dalje treba mnogo raditi na poboljšanju uvjeta rada za žene u Oružanim snagama BiH u vojarnama i jednicama, te očekuje da će Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH nastaviti s aktivnostima i unaprjeđenjima u svim segmentima pitanja rodne ravnopravnosti. Činjenica je da Oružane snage BiH još nemaju ženu u činu generalice, ali ohrabruje ideja da se od stava "hoćemo li" prešlo u narativ "kada ćemo" imati ženu u činu generalice.

5. Pojedinčani specifični slučajevi

U vezi s prijavom na postojanje elemenata diskriminacije, vojni povjerenik zatražio je od Zajedničkog stožera OSBiH informaciju o tome je li točna tvrdnja da su sva ustrojstvena mjesta blagajnika u Oružanim snagama BiH dočasnička, a samo je u Centru za obuku u operacijama podrške miru ustrojstveno mjesto blagajnika vojnik?

Također je vojni povjerenik zatražio i informaciju aktivnostima Zajedničkog stožera OSBiH kako bi se ova pozicija izjednačila s istim ili sličnim u Oružanim snagama BiH, cijeneći opseg poslova i specifičnu razinu odgovornosti ovog ustrojstvenog mjesta.

Zajednički stožer OSBiH u svojem je odgovoru istaknuo da je u Oružanim snagama 48 ustrojstvenih mjesta koja u svome nazivu sadrže riječ "blagajnik", a u ustrojstvenim činovima kreću su od vodnika do zastavnika I. klase, što su zapravo ustrojstveni činovi dočasnika. Istodobno je potvrđeno da je samo u Centru za obuku u operacijama podrške miru mjesto blagajnika u ustrojstvenom činu vojnika. S obzirom na postojanje elemenata diskriminacije, Zajednički stožer OSBiH konstatirao je da će za vrijeme ukupne analize ustrojstva Oružanih snaga BiH uzeti u razmatranje iste i slične situacije, a u cilju unaprjeđenja uvjeta i statusa osoba raspoređenih na specifičnim ustrojstvenim mjestima.

Postupajući po pritužbi broj: UP1/05/3-37-3-4/24, vojni povjerenik provodio je istragu o mogućem mobingu na radnom mjestu na štetu podnositelja pritužbe te je utvrđivao je li postupak ocjenjivanja vođen sukladno s propisanim procedurama.

Prije svega, vojni povjerenik posebno ističe da, u skladu s dosadašnjom praksom, ni na koji način ne može utjecati na službene ocjene nadređenih, već samo ishoditi da se postupci ocjenjivanja vode po propisanim procedurama, uz poštivanje načela transparentnosti, profesionalizma i nepristranosti.

Na temelju dostavljenih činjenica vojni povjerenik nije utvrdio propuste nadležnih koji bi ukazivali na osnovanu sumnju da su prekršene odredbe Pravilnika o ocjenjivanju djelatnih vojnih osoba. Postupak ocjenjivanja proveden je u skladu s važećim Pravilnikom i SOP-om te u tom dijelu nisu utvrđeni propusti u pogledu procedura i postupanja ocjenjivača, višeg ocjenjivača i postupka verificiranja ocjene.

U vezi s navodima o postojanju elemenata mobinga na štetu podnositelja pritužbe, nisu utvrđena "ponašanja nadređenog iz kojih bi se moglo zaključiti da je imenovani radio na stvaranju neprijateljskog radnog okružja, atmosfere straha ili ponižavanja, izoliranja svojih podređenih ili vrijeđanja njihovog dostojanstva."

Shodno ustaljenoj praksi u pogledu prikupljanja podataka prije početka grijne sezone, vojni povjerenik zatražio je od Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera OSBiH informaciju o poduzetim aktivnostima na osiguravanju grijanja u vojarnama i jedinicama OSBiH.

Naime, Ured vojnog povjerenika BiH je, s ciljem provjere trenutačnog stanja, zatražio informaciju o tome jesu li otklonjeni svi uočeni nedostaci iz prošle sezone kako bi se osigurao normalan početak nove grijne sezone na svim lokacijama OSBiH te je li nabavljena dovoljna količina energenata.

Zajednički stožer OSBiH dostavio je tražene informacije aktom broj: 16-09-03-28-48-131/24 od 22. 11. 2024., u kojem je, uz ostalo, navedeno sljedeće:

- u odnosu na grijnu sezonu 2023./2024., za koju nismo imali potpisane ugovore za osnovno održavanje, servisiranje, remont i sanaciju termoenergetskih postrojenja u krugu lokacija Oružanih snaga BiH, Ministarstvo obrane BiH je za grijnu sezonu 2024./2025. izvršilo sklapanje ugovora te se pristupilo servisiranju, pregledu i sanaciji termoenergetskih postrojenja;
- zaključno s datumom slanja informacije, na većini lokacija Oružanih snaga BiH grijanje je u funkciji;
- na lokaciji vojarne "Bilećki borci" u Bileći nije moguće uspostaviti rad sustava za zagrijavanje zbog toga što na cijelom sustavu postoji nekoliko kvarova koji se ne mogu otkloniti kapacitetima Oružanih snaga BiH, a objekti se zagrijavaju alternativnim putem.

U odgovoru Ministarstva obrane BiH, broj: 11-03-26-2319-60/24 od 13. 12. 2024., istaknuto je:

- zaključno s datumom slanja informacije, na većini lokacija Oružanih snaga BiH grijanje je u funkciji;
- uočeni kvarovi na pojedinim lokacijama su u fazi sanacije;
- osim na lokaciji vojarne u Bileći, jedan objekt na lokaciji vojarne "Vojvoda Radomir Putnik" u Doboju trenutačno nije spojen na centralni sustav zagrijavanja lokacije. Sanacija unutarnjih instalacija za grijanje planirana je za 2025. godinu.

Potrebna količina energenata je ili nabavljena ili je u postupku nabave te se ne očekuju veći problemi u vezi s održavanjem grijanja na lokacijama Oružanih snaga BiH.

Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je u izvještajnom razdoblju zaprimio 31 zahtjev za pružanje pravne pomoći, u situacijama kada djelatne vojne osobe nisu željele podnijeti pritužbu, već su samo tražile tumačenje određenog propisa, pravni savjet ili stručnu pomoć prilikom rješavanja određenih statusnih pitanja.

Naime, putem instituta posredovanja vojni povjerenik nastojao je da se eventualni problemi sagledaju i pokušaju riješiti na razini matičnih jedinica. Također, u razgovorima s djelatnim vojnim osobama vojni povjerenik je, kad god je to bilo moguće, pružajući pravnu pomoć utjecao na otklanjanje eventualnih nepravilnosti, a sve s ciljem zaštite prava, s jedne strane, te stvaranja povoljnijih uvjeta za rad u radnim sredinama, s druge strane.

U izvještajnom razdoblju najveći broj slučajeva pravne pomoći zabilježen je u sljedećim područjima:

- molbe za premještaj na nove lokacije zbog bolesti ili obiteljskih potreba
- prijave mogućeg mobinga i uznemiravanja
- narušeni međuljudski odnosi u radnom okružju
- nepravilnosti u postupku ocjenjivanja
- mogućnosti produženja djelatne vojne službe nakon stjecanja uvjeta za umirovljenje
- stegovni postupak
- ostvarivanje prava iz radnih odnosa
- pravna pomoć prilikom prijma u Oružane snage BiH ili napredovanju u službi
- premještaj/prekomanda djelatne vojne osobe
- pitanja iz domene primjene Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom u MOBiH i OSBiH
- tumačenje pravnih propisa.

Na sve zahtjeve za pravnom pomoći Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH odgovorio je pravovremeno i pružio potrebnu pravnu i stručnu pomoć. U tom procesu vojni povjerenik ostvario je kontakte sa svim nadležnima za rješavanje konkretnog problema, odnosno pružanje potrebne pomoći, te po potrebi skrenuo pozornost na eventualno učinjene propuste, pri čemu je dana mogućnost za njihovo otklanjanje.

POGLAVLJE II.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2024. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda tijekom 2024. godine, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH te ostale aktivnosti koje su poduzimane radi obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno i izvršenja zakonskih ovlasti, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tijekom 2024. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, čiji pregled dajemo kronološki u nastavku.

Siječanj 2024.

- 11. 1. 2024. - posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu OSBiH (ZOiD) na lokaciji vojarne „Travnik“;
- 12. 1. 2024. - božićni prijam u vojarni "Kozara" u Banjoj Luci, u organizaciji Ministarstva obrane BiH;
- 29. 1. 2024. - ceremonija primopredaje dužnosti generalnog inspektora Ministarstva obrane BiH između brigadnog generala Mirsada Ahmića i brigadira Edina Fake;
- 31. 1. 2024. - ceremonija primopredaje zapovjedne dužnosti EUFOR-a u Bosni i Hercegovini između general-bojnika Helmuta Habermeyera i general-bojnika Laszla Sticza;
- 31. 1. 2024. - ceremonija primopredaje dužnosti načelnika Zajedničkog stožera OSBiH između general-pukovnika Senada Mašovića i general-bojnika Gojka Kneževića.

Veljača 2024.

- 8. 2. 2024. - radni sastanak sa zamjenikom voditelja Misije OEES-a u BiH Thomasom Buschom i predstavnicima Odjela za sigurnosnu suradnju Misije OEES-a u BiH;
- 12. 2. 2024. - Međunarodna konferencija "Članovi parlamenata i vjerski lideri za mir i suživot";
- 13. 2. 2024. - sastanak s vojnim atašedom Savezne Republike Njemačke u Bosni i Hercegovini pukovnikom Franzom-Josefom Nolteom;
- 27. 2. 2024. - 16. godišnja analiza iz područja upravljanja osobljem Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH;
- 28. 2. 2024. - Godišnja konferencija o obuci Oružanih snaga BiH.

Ožujak 2024.

- 7. 3. 2024. - proširena tematska sjednica Povjerenstva za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH koja je, u suradnji s Agencijom za ravnopravnost spolova BiH, održana pod nazivom "Društveno-ekonomska pitanja osnaživanja žena za sudjelovanje u donošenju odluka u Bosni i Hercegovini";
- 7. 3. 2024. - sastanak s ravnateljicom Agencije za ravnopravnost spolova BiH Samrom Filipović-Hadžiabdić;
- 11. 3. 2024. - radni posjet Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH;

- 13. 3. 2024. - ceremonija otvaranja vojnog objekta za obilježavanje naoružanja br. 16 na lokaciji Oružanih snaga BiH "Tufo Buza" u Visokom;
- 20. 3. 2024. - iftar u organizaciji Ministarstva obrane BiH i vojnog muftijstva – Dom OSBiH.

April 2024.

- 24. 4. 2024. - Godišnja analiza deminiranja i protuminskih akcija za 2023. godinu, koja je, u organizaciji Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH, održana u Bihacu;
- 26. 4. 2024. - posjet Generalnom inspektoratu Ministarstva obrane BiH;
- 29. 4. 2024. – sastanak s predstavnicima Unije veterana Slovačke Republike.

Svibanj 2024.

- 8. 5. 2024. – sudjelovanje u sastanku Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH s brigadnom generalicom Pamelom L. McGahom i brigadnim generalom Matthewom A. Valasom, koji preuzima dužnost zapovjednika Stožera NATO-a u Sarajevu;
- 10. 5. 2024. - obilježavanje dana III. pješačke (RS) pukovnije Oružanih snaga BiH - Banja Luka;
- 15. 5. 2024. - sastanak s predstavnicima Sindikata državnih službenika i zaposlenika Parlamentarne skupštine BiH;
- 15. 5. 2024. – nazočenje aktivnostima pripadnika Deminerske bojne Brigade taktičke podrške Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH u povodu blagdana Ukrsa, koje su provedene u Trnovu i Kalinoviku;
- 23. 5. 2024. - posjet 4. pješačkoj brigadi Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH na vojnoj lokaciji vojarne "Božan Šimović" u Čapljini;
- 27. 5. 2024. - svečana ceremonija dodjele murasele novom vojnom muftiji Nesibu ef. Hadžiću, koja je održana u organizaciji Ureda vojnog muftije Ministarstva obrane BiH;
- 31. 5. 2024. - sastanak sa zamjenikom načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH general-bojnikom Mirsadom Ahmićem.

Lipanj 2024.

- 4. 6. 2024. - sastanak s povjerenicom za obrambena pitanja Bundestaga Savezne Republike Njemačke dr. Evom Hogl;
- 11. 6. 2024. – ceremonija otvaranja objekta straže OSBiH u vojarni "Rajlovac" u Sarajevu, koji je u cijelosti renoviran u skladu s rodno osjetljivim građevinskim i arhitektonskim standardima;
- 12. i 13. 6. 2024. - godišnji sastanak predstavnika povjerenstava za obranu i sigurnost parlamenata zemalja Jugoistočne Europe koji je, u suradnji Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, ženevskog DCAF-a, Misije OEES-a u BiH i RACVIAC-a, održan u Sarajevu;
- 20. 6. 2024. - posjet Centru za temeljnu obuku Zapovjedništva za obuku i doktrinu Zapovjedništva za podršku OSBiH. Tom prigodom je vojni povjerenik sa zapovjednikom Centra, predstavnicima Zajedničkog stožera OSBiH, Zapovjedništva za podršku i Zapovjedništva za obuku i doktrinu sagledao uvjete života i rada u ovoj jedinici te poduzete aktivnosti za prihvata 31. klase kandidata za temeljnu vojničku obuku;

- 28. 6. 2024. - svečanost obilježavanja Vidovdana, krsne slave 3. pješачke pukovnije (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH. Svečanost je održana u Crkvi kneza Lazara u općini Jezero.

Srpanj 2024.

- 30. 7. 2024. - svečanost obilježavanja 97. obljetnice osnivanja Kineske narodnooslobodilačke armije.

Kolovoz 2024.

- 20. 8. 2024. - sastanak s Tomislavom Jankovićem, zastupnikom u Narodnoj skupštini Republike Srbije, koji je član Odbora za obranu i unutarnje poslove Narodne skupštine;
- 28. 8. 2024. - oproštajni posjet vojnog atašea Savezne Republike Njemačke pukovnika Franz-Josefa Noltea.

Rujan 2024.

- 3. 9. 2024. - sastanak s novoimenovanim generalnim inspektorom Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH brigadirom Edinom Fakom;
- 13. 9. 2024. - godišnja operativna vojna vježba pod nazivom "EUFOR – brzi odgovor 24";
- 27. 9. 2024. - svečanost obilježavanja 75. obljetnice osnivanja Narodne Republike Kine;
- 30. 9. – 2. 10. 2024. - 16. svjetska konferencija ombudsmana za oružane snage, koja je održana u Berlinu, u organizaciji ženevskog Centra za upravljanje sektorom sigurnosti (DCAF) i parlamentarne vojne povjerenice Bundestaga.

Listopad 2024.

- 11. 10. 2024. - sastanak s predstavnicima Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH;
- 22. 10. 2024. - prijam u povodu Nacionalnog praznika Republike Austrije.

Studeni 2024.

- 6. – 8. 11. 2024. - Druga konferencija Mreže načelnika glavnih stožera „Žene, mir i sigurnost“ (WPS);
11. 11. 2024. - svečanost obilježavanja 30. obljetnice usvajanja OESS-ovog Kodeksa ponašanja u vojno-političkim aspektima sigurnosti;
- 12. 11. 2024. - svečanost obilježavanja Dana osnivanja Oružanih snaga Savezne Republike Njemačke;
- 12. 11. 2024. - krsna slava vojnih svećenika u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH;
- 28. 11. 2024. - svečana ceremonija Zajedničkog stožera OSBiH u povodu obilježavanja 19. obljetnice i Dana Oružanih snaga BiH;

- 28. 11. 2024. - svečana akademija Ministarstva obrane BiH u povodu obilježavanja 19. obljetnice i Dana Oružanih snaga BiH.

Prosinac 2024.

- 2. 12. 2024. - svečanost obilježavanja 20. obljetnice EUFOR-ove Misije *Althea* u Bosni i Hercegovini;
- 13. 12. 2024. - ceremonija završetka temeljne vojničke obuke 32. klase pripadnika Oružanih snaga BiH, koja je održana u Centru za temeljnu obuku Zapovjedništva za obuku i doktrinu Zapovjedništva za podršku OSBiH u Pazariću;
- 26. 12. 2024. - sastanak sa zamjenikom načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH general-bojnikom Mirsadom Ahmićem.

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović